

การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี ธรงวิทย์ ทองเสียน* และวัฒนชัย หมั่นยิ่ง

A Study of Conservative Cultural Ecology in the Works of Khamphun Boonthawee

Tarongwit Thongsain* and Watanachai Monying

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

Department of Linguistics, Faculty of Humanities, Naresuan University, Phitsanulok 65000

*Corresponding author. E-mail address: kai2522thongsain@gmail.com

Received: 27 October 2016; Accepted: 26 December 2016

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี ให้เป็นที่รู้จักในวงวรรณกรรมของไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาในด้านนิเวศวิทยา และด้านวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี จำนวน 48 เล่ม ซึ่งแบ่งเป็น รวมเรื่องสั้น จำนวน 13 เล่ม นวนิยาย จำนวน 20 เล่ม และสารคดี จำนวน 15 เล่ม

ผลการวิจัย พบว่า ในส่วนของรวมเรื่องสั้น จำนวน 13 เล่ม พบว่า คำพูน บุญทวี มักเสนอภาพชาวอีสานและสังคมร่วมสมัยเป็นหลัก กล่าวคือ ชาวอีสานที่มุ่งหน้าเข้ามาแสวงโชคในเมืองหลวง อาศัยความอดทนเป็นเกณฑ์ตัดสินเรื่องค่าใช้จ่าย มีความสงบเสงี่ยมเจียมตนไม่ฟุ้งเฟ้อต่อทามวัตถุนิยม แต่กระนั้นยังมีชาวอีสานจำนวนมากที่ต้องพบชะตาชีวิตให้ดิ้นรนสู่การเป็นอาชญากรอย่างไม่รู้ตัว ในส่วนของนวนิยาย จำนวน 20 เล่ม พบว่า คำพูน บุญทวี มักเสนอภาพคนอีสานไม่แตกต่างกับรวมเรื่องสั้นมากนัก หากแต่ในส่วนของนวนิยายมีรายละเอียดในเรื่องคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวอีสาน ตลอดจนขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตของชาวอีสานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ดังจะเห็นได้จากความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ พบว่า ชาวอีสานเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในบทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี นั่นคือ ภาพตัวแทนของชาวอีสาน ในการเชื่อและศรัทธาต่อเรื่องดังกล่าวอย่างแยกไม่ออกกับวิถีชีวิต โดยเฉพาะที่ปรากฏในฉากของทุ่งกุลาร้องไห้ นั้น ชาวอีสานตั้งแต่โบราณสืบต่อกันมาถือเป็นเรื่องที่น่าหวาดกลัวอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะความเชื่อที่สืบต่อกันมาว่า ในทุ่งกุลาร้องไห้ นั้นเดิมทีมีเมืองเก่าตั้งอยู่ก่อน หากแต่ผู้ปกครองไม่ตั้งมั่นในศีลธรรมจรรยา ส่งผลให้เกิดเรื่องร้ายแรงจนถึงขั้นเมืองจมอยู่ใต้น้ำ และในส่วนของสารคดี จำนวน 15 เล่ม พบว่า คำพูน บุญทวี จะใจนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับอาหารวิถีชีวิตคนอีสานพลัดถิ่นจำนวนมากที่เข้ามาแสวงโชคในเมืองหลวง เช่น “ฟ้าสั่งให้เกิดมาสู้” “ลูกอีสานต้องปฏิวัติ” “ลูกอีสานพเนจร (เล่ม 1)” “ลูกอีสานพเนจร (เล่ม 2)” หรือการที่คนอีสานออกไปแสวงโชคในต่างประเทศ เช่น เรื่อง “สี่เต๋อย่าเยอรมัน” “ลูกอีสานขี่เรือบิน” “คำพูนกลัวตาย” รวมทั้งยังมีเกร็ดประวัติศาสตร์ของคนอีสาน เช่น “เล่าขานตำนานผีภาคอีสาน” “เกร็ดประวัติศาสตร์อีสาน ผีบ้า ผีบุญ” “ยาคุซึหอม” “สัตว์และแมลงที่คนอีสานกิน” “ผักพื้นบ้านอีสาน” “ตำนานคนเลี้ยงช้างจากชมพูทวีปถึงคนกุกหรือส่วย” และเรื่อง “คำให้การของคนคุก” “เพศฆาตผู้ฆ่าคนไม่ผิดกฎหมาย” โดยสองเรื่องหลังคำพูน บุญทวี ได้ข้อมูลจากตอนที่ตัวเองเป็นผู้คุมนักโทษ

คำสำคัญ: นิเวศวิทยาวัฒนธรรม อนุรักษ์ วิถีชีวิต

Abstract

This research aims to study the conservative cultural ecology in the works of Khamphun Boonthawee so that this concept becomes better known in the circle of Thai literature. This study focuses on the ecological and conservative cultural aspects in 48 works by Khamphun Boonthawee, divided into 13 short stories, 20 novels, and 15 documentaries.

The findings reveal that regarding the 13 short stories, Khamphun Boonthawee mainly presents the image of modern Northeastern people and society. In other words, the Northeastern people who journey into the capital city are patient in their spending, humble and non-materialistic. However, a number of Northeastern people end up being criminals unknowingly. Regarding the 20 novels, Khamphun Boonthawee presents the image of the Northeastern people that is not different from the short stories. Nevertheless, the novels feature details relating to traditional beliefs as well as customs and ways of life of the Northeastern people. This can be seen in their belief in the sacredness of nature.

The Northeastern people's beliefs in sacred beings and supernatural power are reflected in Khamphun Boonthawee's works. These beliefs represent the Northeastern people and are indistinguishable from their ways of life. The supernatural power depicted in the setting of Thoog Kula Rong Hai, in particular, is believed by Northeastern people of all generations from the old days up to

the present day to be utterly frightening. It is believed that Thoong Kula Rong Hai used to be the location of an ancient city whose ruler was unethical. As a result, the city met its doom and sank into water. Regarding the 15 documentaries, Khamphun Boonthawee deliberately presents the local dishes cooked by many Northeastern migrants in Bangkok in such works as “Heaven Orders to Fight,” “Northeastern People Are for a Revolution,” “A Wandering Northeastern Child (Volume 1),” and “A Wandering Northeastern Child (Volume 2).” In such works as “Four Awkward People in Germany,” “A Northeastern Boy Takes the Plane,” and “Khamphun is Afraid of Death,” the lives of Northeastern people who seek a better fortune abroad are presented. Furthermore, historical trivia of the Northeastern people are presented in works such as “The Legends of Northeastern Ghosts,” “Historical Tales of the Northeast: Phee Ba, Phee Boon,” “Ya Khoo Khee Hom,” “Animals and Insects Eaten by Northeastern People,” “Local Vegetables of the Northeast,” “The Legend of an Indian Mahout to Gui or Suay People,” “A Statement of A Prisoner,” and “A Legal Killer.” The last two works are autobiographical related to the information the writer gained while working as a jailer.

Keywords: Cultural Ecology, Conservation, Livelihoods

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานของประเทศไทยถือเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นและแต่ละจังหวัด รวมทั้งภาคอีสานก็มีพื้นที่ที่แตกต่างกันทางสภาพภูมิศาสตร์ ดังที่ (Wanliphodom, 1997, p. 40) อธิบายว่า

...ทางตอนเหนือของภาคมีแม่น้ำโขงไหลผ่าน และมีสาขาที่สำคัญ คือ แม่น้ำสงคราม เขตอีสานตอนกลางมีแม่น้ำชี ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำมูลที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี ส่วนเขตอีสานใต้มีแม่น้ำมูลไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี แม่น้ำดังกล่าวผู้คนได้ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมระหว่างภายในกับภายนอกตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยปัจจุบัน...

สอดคล้องกับที่ Kasetsiri (2003, p. 14) กล่าวว่า “ลักษณะความหลากหลายทางกายภาพ เพื่อการตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำ บ่งชี้ให้เห็นภาพความหลากหลายทางระบบนิเวศวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์แห่งหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” อีกทั้ง (Wanliphodom, 1997, p. 34) กล่าวว่า “แม่น้ำมูลเปรียบเสมือนหัวใจของคนอีสานทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพราะเป็นลำน้ำที่หล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิตแทบทุกอย่างในภูมิภาค มีความสำคัญตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำที่ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ปากมูล...”

ส่วนวัฒนธรรมคาบเกี่ยวกัน คือ การยึดถือฮีตสิบสองคองสิบสี่ โดยคนอีสานมีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นมาแต่โบราณกาล จนถือเป็นฮีตเป็นคองที่ต้องปฏิบัติสืบกันมาจนเป็นประเพณีที่รู้จักกันดีและพูดจนติด ปากว่า “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” อันหมายถึง แนวปฏิบัติของคนอีสาน

แผนงานการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1-11 มุ่งเน้นเชิงทุนนิยม กล่าวคือ รัฐบาลใช้อำนาจในการจัดการเปลี่ยนแปลงวิถีผู้คนด้วยการส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง ปอ ข้าวโพด ข้าว การผลิตเพื่อสิ่งเหล่านี้ ทำให้ขยายพื้นที่การเกษตร จนก่อให้เกิดการทำลายป่าไม้ และแหล่งน้ำ ผู้คนได้รับผลตอบแทนที่ไม่สมดุล ถูกเอารัดเอาเปรียบในตลาดการค้า กำไรตกอยู่ในมือพ่อค้าคนกลางมากกว่าตกอยู่ในมือผู้ผลิต พ่อค้าซื้อราคาถูกแต่ขายราคาแพง ผู้คนในกระแสทุนนิยมจึงประสบปัญหาหนี้สิน เพราะต้นทุนการผลิตสูงขึ้นทั้งค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าแรงงาน ค่ารถไถ ตลอดจนสิ่งฟุ่มเฟือยอื่น ๆ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดการแสวงหาทางเลือกของท้องถิ่น จึงมีการศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้าน ทั้งด้านทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรความรู้ เพื่อเลือกตัวแบบ หรือแนวทางที่เหมาะสมแก่ชุมชนไม่ว่าจะเป็นการทำไร่สวนผสม ด้วยวิถีความเป็นอยู่แบบพอเพียง

ปัจจุบัน ความรวดเร็วและรุนแรงของโลกสมัยใหม่ ส่งผลให้คนมุ่งกอบโกยผลประโยชน์จากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมหาศาล รวมทั้งวัฒนธรรมในโลกปัจจุบัน มุ่งเน้นให้คนเห็นความสำคัญของ “มูลค่า” มากกว่า “คุณค่า” วัฒนธรรมของคนอีสานก็เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้ว่า

ในปัจจุบันวัฒนธรรม ประเพณี จารีตดั้งเดิมของคนอีสานต่างกำลังอยู่ในสถานะสั่นคลอน กล่าวคือ เยาวชนคนรุ่นใหม่ของภาคอีสานต่างมุ่งหน้าละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตัวเองมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมนำมาถึงผลกระทบต่อจารีตประเพณีดั้งเดิมของคนอีสานอย่างเลี่ยงไม่ได้

วรรณกรรมถือเป็นผลงานที่กำเนิดขึ้นจากความคิดของมนุษย์ จนกล่าวได้ว่า ผลงานวรรณกรรม คือ การสะท้อนสภาพสังคมนั่นเอง

คำพูน บุญทวี ถือเป็นนักเขียนชาวอีสาน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในฐานะนักเขียนรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรต์คนแรกจากวรรณกรรมเรื่อง “ลูกอีสาน” ของประเทศไทย งานเขียนของคำพูน บุญทวี ล้วนแต่เขียนบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมอีสาน โดยพิจารณาเบื้องต้นจากชื่อนวนิยายเช่น “ลูกอีสาน” “ลูกลำน้าโขง” “ผจญภัยในทุ่งกุลาร้องไห้” “มนต์รักแม่น้ำชี” “นายฮ้อยทมิฬ” “สาวอีสานต้องซ่า” “ข้ามาจากทุ่งกุลาร้องไห้” เป็นต้น ด้วยความเป็นชาวอีสานโดยกำเนิด ส่งผลให้คำพูน บุญทวี รับรู้ความแปลกเปลี่ยนของวัฒนธรรมตลอดจนประเพณีดั้งเดิมของชาวอีสานที่นับวันจะเปลี่ยนแปลงตามพลวัตของเมืองใหญ่ที่ใคร่กระหายนำความเจริญสุขบนบทด้วยอาวุธ (เทคโนโลยี) ต่าง ๆ รวมทั้งแนวความคิดที่ย้อนแย้งกับสภาพดั้งเดิมที่ความเป็นชาวอีสานอย่างแท้จริง

เหตุผลข้างต้น ส่งผลให้คำพูน บุญทวี ซึ่งมองด้วยสายตาของนักเขียนที่มองเห็นผลกระทบทั้งหลายที่กำลังคุกคามชีวิตชาวอีสานอย่างรวดเร็ว เหตุนี้จึงเป็นส่วนสำคัญที่คำพูน บุญทวี ถ่ายทอดความแค้นเคือง หรือควรปรับเปลี่ยนความคิดของลูกหลานชาวอีสานตั้งแต่โบราณสู่ปัจจุบันและอนาคต

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่า วัฒนธรรมอีสานมีการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง สิ่งนี้เราสามารถมองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงได้จากตัวบทวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคม วิถีชีวิตของคนอีสานช่วงอดีตกาลได้ดี เพราะวรรณกรรม คือ กระจกสะท้อนชีวิตคนได้ชัดเจนและเด่นชัดอีกทางหนึ่ง โดยการศึกษาครั้งนี้ จะมุ่งศึกษาเฉพาะนิเวศวิทยาวัฒนธรรมจาก บทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี จำนวน 48 เล่ม ซึ่งมีลักษณะสหวิทยาการเอื้อให้ใช้องค์ความรู้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาร่วมพิจารณาอย่างหลากหลาย อีกทั้ง ยังจะเป็นประโยชน์ในวงวิชาการสำหรับการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อีกทางหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมจากบทประพันธ์ของ คำพูน บุญทวี โดยอาศัยกรอบทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมมาพิจารณาครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมอีสาน ที่สะท้อนภาพลักษณ์ของคนอีสาน ซึ่งจะทำให้เข้าใจและประจักษ์ในคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนอีสาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของคนอีสานในปัจจุบัน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนไม่ให้สูญหายไปอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์จากบทประพันธ์ของ คำพูน บุญทวี โดยอาศัยกรอบทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของจูเลียน สจ๊วต (Julian Steward) ซึ่งเป็นนักมานุษยวิทยาคนสำคัญในแนวทางทฤษฎีนิเวศวิทยา โดยเชื่อว่า ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของจูเลียน สจ๊วต สามารถเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ได้ชัดเจนที่สุด ดังผลการศึกษาทำให้เข้าใจถึงความเป็นตัวตนของชาวอีสานในอดีต และเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของชาวอีสานในปัจจุบัน ตลอดจนเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของชาวอีสานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาจากกรอบทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของจูเลียน สจ๊วต โดยเชื่อว่า ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม มีลักษณะผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยตามทฤษฎีหน้าที่นิยมและการวิจัยตามแบบสังคมศาสตร์สมัยใหม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับวัฒนธรรม ประการสำคัญ ก็คือ ศึกษากระบวนการวัฒนธรรมของสังคมส่วนรวมทั้งหมด โดยไม่เน้นศึกษาปัจเจกบุคคลในกระบวนการวัฒนธรรม ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์

1. นิเวศวิทยา

1.1 ด้านโครงสร้างสภาพสังคมอีสาน

1.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต และสภาพแวดล้อม

2. วัฒนธรรม

2.1 ความเชื่อ ค่านิยมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

2.2 มารยาทที่พึงปฏิบัติ

โดยหัวข้อทั้งหมดจะศึกษาเฉพาะบทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี เชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรม จำนวน 48 เล่ม ได้แก่

1. รวมเรื่องสั้น จำนวน 13 เล่ม

2. นวนิยาย จำนวน 20 เล่ม

3. สารคดี จำนวน 15 เล่ม

นियามศัพท์เฉพาะ

1. นิเวศวิทยาวัฒนธรรม หมายถึง ความเป็นตัวตนของคนอีสานดั้งเดิม

2. นิเวศวิทยา หมายถึง วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับถิ่นที่อยู่และสิ่งแวดล้อม

3. วัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน ในที่นี้หมายถึงจารีตประเพณีที่สะท้อนและปรากฏในบทประพันธ์ทั้ง 48 เล่มของคำพูน บุญทวี

4. บทประพันธ์ หมายถึง เรื่องที่แต่งขึ้นเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมจากบทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี โดยอาศัยกรอบทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางในการวิจัย เชื่อว่าจะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในวงวิชาการ ตลอดจนทำให้เข้าใจความเป็นตัวตนของชาวอีสานในอดีต ซึ่งจะทำให้เข้าใจและประจักษ์ในคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนอีสาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของคนอีสานในปัจจุบัน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนไม่ให้สูญหายไปอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ในผลงานของคำพูน บุญทวีประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 รวบรวมและศึกษาบทประพันธ์ของ คำพูน บุญทวี จำนวน 48 เล่ม โดยแบ่งเป็น

รวมเรื่องสั้น จำนวน 13 เล่ม คือ

- นมอี่เขียนขึ้นราคา (Boonthawee, 1994b)
- หมาหอนในหัวใจ (Boonthawee, 1994h)
- ลาคูไปขอเมีย (Boonthawee, 1994e)
- หอมกลิ่นบาทา (Boonthawee, 1996)
- ลาบหัวเราะ (Boonthawee, 1999d)
- นายหน้า แมงตา อาโก โสเภณีเด็ก (Boonthawee, 2004)
- ไปยิงเสือโคร่ง (Boonthawee, 2001g)

- เสือกเกิดมารวย (Boonthawee, 1999i)

- อยากรวยต้องไหว้หมา

(Boonthawee, 1999j)

- ไร่โจร 499 (Boonthawee, 1994g)

- นักเลงริมฝั่งโขง (Boonthawee, 1999c)

- ตะรางบันเทิง (Boonthawee, 1999a)

- เสี่ยงกระชิบจากโช่ตรวน

(Boonthawee, 1999h)

นวนิยาย จำนวน 20 เล่ม คือ

- ลูกอีสาน (Boonthawee, 2013)

- นายฮ้อยทมิฬ (Boonthawee, 2000)

- ตำนานรักลูกปักข์ใต้ (Boonthawee, 1995)

- ทุ่งกุลาอาถรรพ์ (Boonthawee, 2001d)

- มนุษย์ 100 คู่ก (Boonthawee, 2002a)

- นรกหนาวในเยอรมัน (Boonthawee, 1999b)

- รักอมตะที่เกาะนรกตะรุเตา

(Boonthawee, 1994d)

- ลูกลำน้าโขง (Boonthawee, 1999e)

- นักสู้หมู่บ้านตอกเขียว

(Boonthawee, 2001e)

- สัตว์พูดได้ (Boonthawee, 2001p)

- อาถรรพ์เสียงแคน (Boonthawee, 2002c)

- มนต์รักแม่น้ำชี (Boonthawee, 1994c)

- ลูกเจ้าพ่อหลักเมือง (Boonthawee, 2002b)

- ผจญภัยทุ่งกุลาร้องไห้ (Boonthawee, n.d.a)

- มนต์รักสาวอีสาน (Boonthawee, 2001j)

- แผนปล้นเมืองอุบล (Boonthawee, n.d.b)

- อุ้มครกเข้ากรุง (Boonthawee, 2011)

- เปิบนรก (Boonthawee, 2001f)

- ลูกทุ่งเข้ากรุง (Boonthawee, 1994f)

- ใหญ่ก็ตายไม่ใหญ่ก็ตาย

(Boonthawee, 1994i)

สารบันเทิง/สารคดี จำนวน 15 เล่ม คือ

- ไฟสั่งให้เกิดมาสู้ (Boonthawee, 2001i)

- ลูกอีสานขี่เรือบิน (Boonthawee, 1998)

- คำพูนกลัวตาย (Boonthawee, 1994a)

- เล่าขานตำนานผีภาคอีสาน

(Boonthawee, 2001o)

- คำให้การของคนคุก (Boonthawee, 2001b)

- สีเต๋ออย่าเยอรมัน (Boonthawee, 1999g)

- ยาคูชี้หอม (Boonthawe, 2001k)
- สัตว์และแมลงที่คนอีสานกิน (Boonthawe, 1999f)
- ลูกอีสานต้องปฏิบัติ (Boonthawe, 2001l)
- เพชฌฆาตผู้ฆ่าคนไม่ผิดกฎหมาย (Boonthawe, 2001h)
- ลูกอีสานพนงจร (เล่ม 1) (Boonthawe, 2001m)
- ลูกอีสานพนงจร (เล่ม 2) (Boonthawe, 2001n)
- เกร็ดประวัติศาสตร์อีสาน ผีบ้า ผีบุญ (Boonthawe, 2001a)
- ตำนานคนเลี้ยงช้างจากชมพูทวีปถึงคนกู่หรือส่วย (Boonthawe, 2001c)
- ผักพื้นบ้านอีสาน (Boonthawe, 2003)

1.2 รวบรวมเอกสารและบทวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับรวมเรื่องสั้น นวนิยายและสารคดี ของคำพูน บุญทวี

1.3 รวบรวมบทสัมภาษณ์คำพูน บุญทวี จากสื่อต่าง ๆ และสัมภาษณ์คุณลันนา เจริญสิทธิชัย คุณอาจันต์ ปัญจพรรค์ และคุณวีระยศ สำราญสุขทิพาเวทย์ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2557

1.4 รวบรวมเอกสารความรู้ ทฤษฎีและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมจากบทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี

1.5 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์รวมเรื่องสั้น นวนิยายและสารคดี ของคำพูน บุญทวี ตามทฤษฎีและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษณ์ในผลงานของ คำพูน บุญทวี จำนวน 48 เล่ม โดยใช้กรอบทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของจูเลียน สจ๊วต มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 นิเวศวิทยา

- ด้านโครงสร้างสภาพสังคมอีสาน
- ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและสภาพแวดล้อม

2.2 วัฒนธรรม

- ความเชื่อ ค่านิยม
- กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมารยาทที่พึงปฏิบัติ

3. ชั้นสรุปและและอภิปรายผล

ชั้นสรุปและอภิปรายผลนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้ารวมเรื่องสั้น นวนิยายและสารคดี ของคำพูน บุญทวี ตามทฤษฎีและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษณ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี จำนวน 48 เล่ม

3.2 เสนอแนะประเด็นการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่อง

4. ชั้นเสนอข้อมูล

เสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษณ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี จำนวน 48 เรื่อง สามารถทราบถึงผลการวิจัย ดังนี้

ด้านนิเวศวิทยา

1. โครงสร้างสภาพสังคมอีสาน โดยจะเรียงตามหัวข้อ ดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนอีสาน ระหว่างกลุ่มคนอีสานด้วยกันเองล้วนมีสายสัมพันธ์กลมเกลียวตั้งหนึ่งพี่น้องร่วมท้อง

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนภาคอื่น ผู้เขียนเผยให้ผู้อ่านได้เห็นถึงจิตใจของคนอีสานกับคนภาคอื่นอย่างไม่เลือกชนชั้น

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาคเศรษฐกิจดั้งเดิมกับสมัยปัจจุบัน ผู้เขียนทำให้เห็นภาพสะท้อนของชาวอีสานที่เผชิญปัญหาพิษภัยจากธรรมชาติ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต และสภาพแวดล้อม โดยจะเรียงตามหัวข้อ ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต ผู้เขียนได้สะท้อนภาพความเอื้อเฟื้อ และการพึ่งพาอาศัยกัน

2.2 ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อม ผู้เขียนสะท้อนภาพชีวิตของชาวอีสานที่ต่างช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันและกัน ในลักษณะพออยู่พอกิน ไม่ละโมภโลกมาก

ด้านวัฒนธรรม

1. ด้านคตินิยม ความเชื่อ

1.1 ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ ผู้เขียนสะท้อนให้ผู้อ่านทราบถึงเรื่องที่ชาวอีสานเชื่อใน

เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ และความศรัทธาต่อเรื่องดังกล่าวอย่างแยกไม่ออกกับวิถีชีวิต

1.2 ความเชื่อในอำนาจลึกลับ ผู้เขียนได้สะท้อนความเชื่อต่ออำนาจลึกลับซึ่งมีอิทธิพลต่อครองชีวิตของชาวอีสาน ซึ่งถือเป็นสิ่งดีในการอยู่ร่วมกัน

2. ด้านกฎเกณฑ์ต่างๆ และมารยาทที่พึงปฏิบัติ

2.1 กฎเกณฑ์ต่างๆ ผู้เขียนนำเสนออัตลักษณ์ของชาวอีสาน เช่น การนับถือผี หรือ การนับถือจารีตดั้งเดิมของชาวอีสาน

2.2 มารยาทที่พึงปฏิบัติ ผู้เขียนสะท้อนมารยาทของชาวอีสานที่ยึดมั่นสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ที่ยึดมั่นในครองครองของครอบครัวประเพณี และดำรงสืบต่อมาถึงปัจจุบัน

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสาน ผู้เขียนพยายามสอดแทรกขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวอีสานที่สืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษณ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี จำนวน 48 เรื่อง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ด้านนิเวศวิทยา

1. โครงสร้างสภาพสังคมอีสาน โดยจะเรียงตามหัวข้อดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนอีสาน พบว่าระหว่างกลุ่มคนอีสานด้วยกันเองล้วนมีสายสัมพันธ์กลมเกลียวตั้งหนึ่งพี่น้องร่วมท้อง ไม่ว่าจะคนอีสานจะอยู่แห่งไหน ความเป็นอีสานก็ยังมีสายใยของชนชาติถักทออยู่ไม่ขาดสาย ลักษณะเช่นนี้ ในปัจจุบันยังคงมีอยู่ แม้จะเริ่มห่างหายไปแล้วตามวันเวลา แต่อย่างไรก็ตาม สายสัมพันธ์ที่งดงามเหล่านี้ก็ยังมีในจิตใจของคนอีสานรุ่นใหม่ ดังที่คำพูน บุญทวี กล่าวว่า “นิยายเรื่องยาวหรือเรื่องสั้นส่วนมากที่ผมเขียนเป็นการสะท้อนชีวิตชาวนาชาวไร่คนอีสาน จึงทำให้เขียนสั้นไหลกว่าการเขียนแบบจินตนาการ” (Boonthawee, 2002, p. 43) กล่าวได้ว่า คำพูน บุญทวียึดมั่นและพยายามอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของคนอีสานที่สืบต่อกันมาอย่างมาเป็นรูปธรรม ดังจะเห็นได้จากตัวงานที่เขาเสนอ ที่สำคัญความห่วงใยในสายสัมพันธ์ของคนอีสานในยุคปัจจุบันกำลังแปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว เหตุนี้คำพูน บุญทวี จึงริบเร่งในการอนุรักษ์

สิ่งงามเหล่านี้ไว้ในงานเขียนของตนเอง ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ W. Samransukthiwawet (interviewed, April 28, 2014) ที่บอกว่า “ลุง (คำพูน บุญทวี) ห่วงมากเลยเรื่องนี้ ลุงมักพูดเสมอว่า ทุกวันนี้นั่นอีสานส่วนใหญ่มี ‘อาย’ และ ‘ลืม’ รากเดิมของตน เรื่องนี้ลุงไม่ชอบเลย เกิดเป็นคนอีสานยังงี้ก็ต้องเป็นคนอีสานอยู่วันยังค่ำนั่นแหละ...”

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนภาคอื่น พบว่าคำพูน บุญทวี มุ่งเน้นและเปิดเผยจิตใจของคนอีสานกับคนภาคอื่นอย่างไม่เลือกชนชั้น ทั้งนี้ด้วยความรัก ความเมตตา ซึ่งควรมีให้กันในสังคม ที่สำคัญเป็นการแสดงความมีน้ำใจบริสุทธิ์ให้คนในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างพี่น้องมากกว่าการอยู่แบบต่างคนต่างอยู่ ดังที่ คำพูน บุญทวีกล่าวอย่างร้อนใจว่า “ตอนนั้นข้าพเจ้าหุดหู้หัวใจที่เห็นคนอีสานที่ขี้ขลาดไร้นาสาโถมานอนแน่นอีกทีก็อยู่หน้าสถานีรถไฟหัวลำโพง หุดหู้รัฐบาลไทยที่ไม่มีปัญญาทำให้คนอีสานพลิกแผ่นดินของตัวเองให้เป็นสีเขียวขจี ถนนไปสู่วางงานต่างๆ ในกรุงเทพฯ มีแต่หนุ่มสาวอีสานเดินสวนทางกันเหมือนฝูงมดง่ามหน้าฝนชนไข” (Boonthawee, 2001, p. 46) โดยลักษณะเช่นนี้ตรงกับ L. Charoensittichai (interviewed, April 28, 2014) บอกว่า “ลุงชอบความเป็นกันเอง การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นลุงถือว่าเป็นสิ่งที่ดี และงดงามของคนเรา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เห็นได้ชัดเจนเลยในงานวรรณกรรมแทบทุกเล่มของลุง ความใสซื่อ หรือการขอความช่วยเหลือกันและกัน นั่นคือ พื้นฐานของความรักที่คนในสังคมควรมีให้กันและกัน” จึงกล่าวได้ว่า คำพูน บุญทวีเป็นนักเขียนชาวอีสานที่พยายามนำเสนอ “ความรัก” อันเป็นพื้นฐานของจิตใจต่อคนในสังคมมาแปรรูปเป็นงานวรรณกรรม โดยต้องการนำเสนอสิ่งเล็กน้อยเหล่านี้เพื่อให้สังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม สามารถเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และช่วยเหลือกันมากกว่าการเอาตัวเอาเปรียบ

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาคเศรษฐกิจดั้งเดิมกับสมัยปัจจุบัน พบว่า ภาพสะท้อนเรื่องเศรษฐกิจของชาวอีสานที่ล้วนเผชิญปัญหาพิษภัยจากธรรมชาติ ซึ่งผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดกับชาวอีสานได้จากบทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี และตอกย้ำถึงปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ในหัวข้อนี้ คำพูน บุญทวี กล่าวอย่างร้อนใจว่า “ข้าพเจ้าอีกคนหนึ่งที่เคยโดนล้งกระเป่าที่สถานีขนส่งหมอชิต บัตรประชาชนก็อยู่ในนั้น ต้องไปทำใหม่ รถเมล์สาย 28 มีนักล้งชุกชุมที่สุด เด็กและผู้ใหญ่ที่นั่นก็สังคมสงเคราะห์เรียกว่า “เสี้ยนสังคม” ในสถานีขนส่งแห่งนี้มากที่สุด

แปดสิบเปอร์เซ็นต์เป็นคนต่างจังหวัดและลูกอีสานทั้งนั้น ตัวเขาไม่รู้ดีกว่าเหตุใดเขาจึงมาหากินอยู่แบบนี้ ไม่เคยมีใครสอนให้เขารู้ว่าชีวิตเกิดมาเพื่ออะไร ลูกอีสานรุ่นน้องและรุ่นเดียวกับข้าพเจ้าจากบ้านไปหาความรู้ใส่ตัวที่เมืองบางกอก แล้วได้เป็นเจ้านายหรือข้าราชการค่อนข้างใหญ่โตหลายคน...” (Boonthawee, 2001, p. 38) สอดคล้องกับที่ W. Samransukthiwawet (interviewed, April 28, 2014) ที่บอกว่า “...ลุง (คำพูน บุญทวี) ชอบเดินไปทั่ว เช่น เดินไปหมอซิด (เก่า) หรือที่ ๆ ลุงคิดว่ามีคนอีสานอาศัยกันอยู่เยอะ ตรงนี้แหละที่เป็นวัตถุประสงค์ชั้นดีของลุงเลย เพราะลุงมักถามไถ่ปัญหาการอยู่กินของคนอีสานด้วยกัน แล้วจากนั้นก็เอาข้อมูลตรงนั้นมาเขียนเป็นเรื่องสั้น ไม่ก็นวนิยาย แต่ก็มีสารคดีบางเล่มที่ลุงเขียนเพื่อเรียกร้องให้คนอีสานด้วยกัน อย่างเรื่อง “ลูกอีสานพนเजर เล่ม 1 กับเล่ม 2” และเรื่อง “ลูกอีสานต้องปฏิวัติ” และเท่าที่ถามลุงมานะ ลุงมักบอกว่า คนอีสานไม่ว่ายุคสมัยไหน ล้วนแต่โดนเอาเปรียบทุกอย่าง เหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของลุงที่จะต้องสะท้อนความขมขื่นของคนอีสานด้วยกันเองออกมาให้คนส่วนใหญ่รับรู้...”

กล่าวได้ว่า คำพูน บุญทวี อาศัยความเป็นนักเขียนในการแสดงออกถึงปัญหาปากท้องของชาวอีสานอย่างเข้าใจในความขมขื่นเป็นอย่างดี ทั้งเรื่องปัญหาการเอาเปรียบจากคนต่างถิ่น หรือแม้แต่คนอีสานด้วยกันเอง ในยุคสมัยปัจจุบันที่มุ่งให้คนผลจากความรักใคร่กลมเกลียวกันมาเป็นมุ้งหวังที่จะกอบโกยประโยชน์ใส่ตนเอง จนลืมสายสัมพันธ์ของคนอีสานด้วยกันเอง

อย่างไรก็ตาม หากผู้อ่านมองภาพรวมจากวรรณกรรมทั้ง 48 เรื่องจะเห็นได้ว่า คำพูน บุญทวี ตั้งใจนำเสนอปัญหาเรื่อง ความสัมพันธ์ของคนอีสานไว้ในผลงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดของ A. Panjapan (interviewed, April 28, 2014) ที่บอกว่า “คำพูน บุญทวี ถือเป็นนักเขียนอีสานที่ซื่อสัตย์ต่อคนอีสานด้วยกันเองอย่างแท้จริง งานของเขามักนำเสนอปัญหาที่อยู่กินของคนอีสานที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ยิ่งโดยเฉพาะเรื่องสั้นนั้น เขาทำได้ดี ผมกล้าพูดเลยว่า นักเขียนนามคำพูน บุญทวี ไม่มีใครเทียบได้ โดยเฉพาะเรื่องการซื่อสัตย์ต่อคนอีสานด้วยกันเองและซื่อสัตย์ต่องานเขียน”

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต และสภาพแวดล้อม โดยจะเรียงตามหัวข้อ ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต พบว่า ภาพความเอื้อเฟื้อต่อคนกับคน และ คนกับสัตว์ ถือเป็น การแสดงความรักที่บริสุทธิ์ของชาวอีสานอย่างแท้จริง การพึ่งพาอาศัยกันนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญของคนในสังคม อีกทั้ง การที่คนในสังคมทำผิดแล้วสำนึกผลกรรมของตนนั้น คนส่วนใหญ่ในสังคมย่อมให้อภัยต่อความผิดพลาดนั้นอย่างปราศจากอคติ ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นพื้นฐานของจิตใจคนอีสานทั้งในยุคสมัยอดีตสู่ปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีความเห็นแย้งกันอยู่ตามสมควร ดังที่ คำพูน บุญทวี กล่าวอย่างร้อนใจว่า “ขนาดผู้แทนราษฎรภาคอีสานเหมือนกัน สมัยก่อนก็ยังแบ่งแยกกันว่า ใครอยู่อีสานเหนือ กลาง หรือ อีสานใต้ ไปกินข้าวเหนียวในร้านขายลาบเดียวกันในเมือง บางกอกก็เกือบจะวางมวยกันบ่อย ๆ เพราะความคิดเห็นทางการเมืองไม่เหมือนกัน...” (Boonthawee, 2001, pp. 16-17) เหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมของคำพูน บุญทวี สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างคนกับคน และคนกับสัตว์ อย่างเป็นรูปธรรม ในรูปแบบของวรรณกรรมที่สะท้อนให้ผู้อ่านตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยกันมากกว่าการอยู่ร่วมกันแบบต่างคนต่างอยู่ ปราศจากเสียมิตรน้ำใจไมตรีต่อกันและกัน ซึ่งถือเป็นภัยและปัญหาสังคมดังจะเห็นได้จากสภาพสังคมในปัจจุบัน

2.2 ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อม พบว่า คำพูน บุญทวี สะท้อนภาพชีวิตของชาวอีสานที่ล้วนพึ่งพาอาศัยกันและกัน และที่สำคัญเป็นการพึ่งพาอาศัยของคนกับธรรมชาติ (สิ่งแวดล้อม) ในลักษณะพออยู่พอกิน ไม่ละโมภโลกมาก ลักษณะเช่นนี้ คำพูน บุญทวี ได้สอดแทรกไว้ในบทประพันธ์ของเขาแทบทุกเรื่อง ดังจะเห็นได้จากเรื่อง “สัตว์และแมลงที่คนอีสานกิน” และ “ผักพื้นบ้านอีสาน” ดังที่ คำพูน บุญทวี กล่าวถึง ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ใจว่า “อันว่าเห็ดปลวกนั้น ทางบักชีได้เขาเรียกว่าเห็ดโคน มันมักเกิดอยู่บนจอมปลวกปีละหนต้นฤดูฝน ปุ๋ยตาหวาดของข้าพเจ้าเคยบอกว่า พระเจ้าผู้บันดาลให้เกิดปลวก คือ ต้นปลวกนั่นเอง....” (Boonthawee, 2001, p. 44) ซึ่งกล่าวได้ชัดเจนว่า คำพูน บุญทวี ให้ความสำคัญระหว่างสิ่งมีชีวิตด้วยกัน คือ คนกับคน และให้ความสำคัญระหว่างสภาพแวดล้อม คือ คนกับธรรมชาติ มากเป็นพิเศษ ทั้งนี้ด้วยตัวผู้เขียนนั้นต้องการนำเสนอสภาพและวิถีชีวิตของคนอีสานในยุคสมัยดั้งเดิมเป็นพิเศษ พร้อมกันนั้นคำพูน บุญทวี ก็บอกผู้คนชาวอีสานในยุคสมัยใหม่ให้ตระหนักและอนุรักษ์สภาพวิถีชีวิตของบรรพบุรุษไว้ไม่ให้เสื่อมสูญ

และเห็นได้ชัดเจนจากคำพูดของ L. Charoensittichai (interviewed, April 28, 2014) ที่ว่า “ตัวลุงคำพูน บุญทวี นั้น ไม่ว่าท่านจะไปพูดที่ไหน ท่านมักจะบอกเสมอถึงรากเหง้าของคนอีสาน ทั้งนี้ เห็นได้จากตัวงานและชีวิตของลุงเองที่อยู่ง่ายกินง่าย มีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ฉะนั้น จะเห็นได้เลยว่าคนส่วนมากที่รู้จักกับลุงคำพูน บุญทวี มักจะชอบและรักลุงมากกว่าเกลียด ป้าคิดว่าพฤติกรรมที่ลุงแสดงออกนั้นแหละ คือ ภาพของคนอีสานจริง ๆ ไม่เสแสร้ง”

ด้านวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี

คำพูน บุญทวี ถือเป็นนักเขียนชาวอีสาน ที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมอีสาน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของชาวอีสานที่นับวันจะเปลี่ยนแปลงตามพลวัตของเมืองใหญ่

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานในยุคสมัยของแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นแผนเศรษฐกิจในปัจจุบัน ที่เน้นเรื่องผลผลิตล้วนแต่ส่งผลให้ชาวอีสานหนีความยากจนจากพื้นถิ่นของตนอย่างใหญ่หลวง ซึ่งนั่นเท่ากับชาวอีสานได้ละทิ้งขนบธรรมเนียมมรดกวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนด้วยเหตุดังกล่าวนี้ คำพูน บุญทวี ได้มองความเปลี่ยนแปลงของชาวอีสานอย่างพินิจพิเคราะห์ และด้วยสายตานักคิด นักเขียนคำพูน บุญทวี ได้สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงภัยที่เกิดกับคนอีสานอย่างเป็นรูปธรรมในผลงานทั้งหมดของเขา ทั้งนี้ ด้วยตระหนักถึงการเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วของยุคสมัย จนชาวอีสานในปัจจุบันหลงกลไกของเทคโนโลยีสมัยใหม่มากกว่าการเรียนรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยมีหัวข้อ ดังนี้

1. ด้านคติธรรม ความเชื่อ

1.1 ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ

พบว่า ชาวอีสานเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในบทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี นั้นคือภาพตัวแทนของชาวอีสาน ในการเชื่อและศรัทธาต่อเรื่องดังกล่าวอย่างแยกไม่ออกกับวิถีชีวิต โดยเฉพาะที่ปรากฏในฉากของทุ่งกุลาร้องไห้ นั้น ชาวอีสานตั้งแต่โบราณสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันถือเป็นเรื่องที่ชวนหวาดกลัวอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะความเชื่อที่สืบทอดกันมาว่า ในทุ่งกุลาร้องไห้ นั้นเดิมทีมีเมืองเก่าตั้งอยู่ก่อน หากแต่ผู้ปกครองไม่ตั้งมั่นในศีลธรรมจรรยา ส่งผลให้เกิดเรื่องร้ายแรงจนถึงขั้นเมืองจมอยู่ใต้น้ำเป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาตินี้ ถือเป็นฐานความเชื่อของมนุษย์โลกตามธรรมชาติ

ดังที่ Durkheim (1912 as cited in Samutthakhp, 1996) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสให้ความหมายของความเชื่อว่าเป็นชุดของความคิดที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อความหมายในขณะพิธีกรรมจะถูกกำหนดโดยรูปแบบของการกระทำ ซึ่งตรงนี้เองที่เป็นการแยก “ความคิด” ออกจาก “การกระทำ” ได้อย่างชัดเจน” รวมทั้ง Phonsawatdee (1994, p. 188) นักวิจัยทางวัฒนธรรมของไทย ให้ทัศนะว่า “ความเชื่อหมายถึงการยอมรับนับถือ หรือยึดมั่น ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ ทั้งที่สิ่งนั้นมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ตาม การยอมรับนับถือนี้อาจมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำ มาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้” ซึ่งสอดคล้องกับ Srisawat (1994, p. 223) ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่า “เป็นเรื่องของวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งเกิดมาพร้อมกับสังคมมนุษย์และในทุก ๆ สังคมต่างก็มีความเชื่อเป็นของตนเอง ซึ่งอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างไปจากสังคมอื่นก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและ ภูมิปัญญาในการคิดหาเหตุผลของแต่ละชุมชน” และ Wanthayon (1986, pp. 322–323) ให้ความเห็นว่า “ความเชื่อเป็นปรากฏการณ์ทางจิตประเภทหนึ่ง ซึ่งปรากฏการณ์นั้นสามารถแสดงออกโดยผ่านทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เชื่อถือ โดยการยอมรับสิ่งนั้น ๆ มาเป็นหลักยึดเหนี่ยวประจำใจอย่างสนิทใจ ฉะนั้น ความเชื่อถือจึงจัดเป็นทัศนคติที่ดีประการหนึ่งต่อสิ่งที่เคารพนับถือ” จากมูลเหตุดังกล่าวนี้ จึงกล่าวได้ว่า คำพูน บุญทวี ต้องการให้ผู้อ่านรับรู้ถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวอีสานที่ดำเนินวิถีชีวิตตามแบบบรรพบุรุษ โดยเฉพาะเรื่องปรากฏการณ์เหนือธรรมชาตินั้นมีผลอย่างยิ่งต่อชีวิตชาวอีสาน ดังที่ คำพูน บุญทวี กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “เหตุที่ผมเชื่อคุณศฤงคารตามสนองตั้งวันนี้ เพราะผมถูกสอนมาตั้งแต่เด็ก ๆ ผู้เฒ่าผู้แก่ทุกคนก็สอนให้ลูกหลานทุกคนเกรงกลัวนรก ให้กระทำแต่ความดี ทำบุญให้มาก ๆ ตายไปแล้วจะได้ไปเกิดบนสวรรค์ในชาติหน้า นิทานพื้นบ้านอีสานส่วนมากมักเป็นเรื่องผลกรรมของคน ซึ่งอิงนิทานชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนา หมอลำเรื่องที่คนโบราณชอบฟังก็จบแบบทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เช่น เรื่องนางผมหมอม ท้าวชูนางอ้าว จำปาสีตัน หรือสังข์สินไช” (Boonthawee, 2002, p. 31) สอดคล้องกับคำกล่าวของ W. Samransukthiwawet (interviewed, April 28, 2014) ที่ว่า “งานลุง (คำพูน บุญทวี) นั้น โดยเฉพาะเรื่อง “ทุ่งกุลาร้องไห้” พี่ถือเป็นนิมิตหมายในเรื่องพื้นถิ่นของชาวอีสานเลย เพราะมีทั้งเรื่องลึกลับเหนือธรรมชาติ

และยังเป็นภาพสะท้อนของชาวอีสานในด้านการดำเนินชีวิตด้วยนะ เรื่องนี้พี่ชอบมาก การที่ลุง (คำพูน บุญทวี) ถ่ายทอดออกมาอย่างซื่อตรงนี่ถือเป็นเรื่องดีมาก ๆ ที่สำคัญเรื่องนี้ (ทุ่งกุลลาธารรรพ์) เทียบเคียงกับวรรณกรรมดั่ง ๆ ของโลกได้เลย หมายถึงในด้านสำนึกนิยมนมัทศรณนะ...”

1.2 ความเชื่อในอำนาจลึกลับ พบว่า คำพูน บุญทวี ต้องการนำเสนอความเชื่อต่ออำนาจลึกลับซึ่งมีอิทธิพลต่อครองชีวิตของชาวอีสานอย่างยิ่ง การที่ชาวอีสานสืบต่อความเชื่อในเรื่องนี้ถือเป็นลักษณะสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวอีสานเอง กล่าวคือ อำนาจลึกลับมีพลังอำนาจอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตชาวอีสาน การมีความหวาดกลัวต่อเรื่องดังกล่าวถือเป็นสิ่งดีในการอยู่ร่วมกัน เพราะหมายถึง การรักกัน พึ่งพาอาศัยกันแบบพี่น้องนั่นเอง ดังจะเห็นได้จาก Suphap (1977, p. 114) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ของความเชื่อ ศาสนาและพิธีกรรมว่า “ทุก ๆ ศาสนาต้องมีพิธีกรรม เพราะพิธีกรรมได้ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสามัคคีกัน เชื้อถ้อยยึดมั่นเลื่อมใสและจงรักภักดีต่อศาสนา” สอดคล้องกับ Wanthayon (1986, p. 302) ได้ให้ความหมายของพิธีกรรมไว้ว่า “พิธีกรรม (Ritual) เป็นแบบอย่างพฤติกรรมรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการนิยมน้อยกว่ากว้างขวาง ได้รับการกล่าวขวัญถึงความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับตัวที่แสดงออกทางท่าทาง ถ้อยคำต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนได้รับการเลือกสรรมาอย่างดี โดยเฉพาะเพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับตลอดไป พิธีกรรมนี้ตามปกติแล้วจะประกอบด้วยความหมายที่เกิดจากสัญลักษณ์ และการปฏิบัติโดยการสร้างสรรค์ เป็นการปรากฏด้วยกายภาพและความเกรงกลัวต่ออำนาจลึกลับ” ดังที่ คำพูน บุญทวี กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “...สมัยเด็ก ๆ ผมกับเพื่อน ๆ เอาสำเหล้าไปให้ฝูงแร้งที่ลงมากินซากศพหมาตาย กินอยู่ใกล้บริเวณวัด นกแร้งยักษ์ตัวหนึ่งเฝ้าบินขึ้นชนต้นไม้จนปีกหักสังกะสีวัดเห็นเข้าจึงรีบไปบอกหลวงพ่อบุญในวัด ท่านถือไม้เรียวมาดุด่าว่า “เด็กน้อยเหล่านี้ทำไมใจบาปนัก กูจะเขียนให้หลังลายไปให้พ่อแม่สูดเสียหรือ...” ช่วงผมเป็นเด็กก็ฆ่าเป็ดโดยวิธีจับสองขาฟาดกับต้นเสา บางทีมันยังไม่ตายก็โยนลงหม้อน้ำร้อนที่กำลังเดือด...” (Boonthawe, 2002, pp. 31-32) จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมทั้ง 48 เรื่อง ของ คำพูน บุญทวี นอกจากเป็นตัวแทนของชาวอีสานแล้ว ยังถือเป็น “หนังสือ” เล่มใหญ่ที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวอีสานด้วยกันเองอย่างยากหาในภูมิภาคอื่น

2. ด้านกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมารยาทที่พึงปฏิบัติ

2.1 กฎเกณฑ์ต่าง ๆ พบว่า คำพูน บุญทวี นำเสนออัตลักษณ์ของชาวอีสานไว้ในบทประพันธ์ของตนเองอย่างเป็นระเบียบ ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า การนับถือผีหรือ การนับถือจารีตดั้งเดิมของชาวอีสานเองนั้นล้วนแต่เป็นสิ่งที่ลูกหลานพึงยึดมั่นถือครองไม่ให้เกิดขาด สิ่งสำคัญในหัวข้อนี้ คือ การดำเนินไปตามทฤษฎีของสัญลักษณ์ กล่าวคือ ในบทประพันธ์ทั้งหมดของคำพูน บุญทวี จำนวน 48 เล่ม ต่างสะท้อนให้ผู้อ่านทราบถึงความสมมูล และความพอดีของวิถีชีวิตชาวอีสานที่ไม่ใช่เพียงแค่พึ่งพาอาศัยกันเท่านั้น หากแต่ยังต้องเสริมสร้างกันและกันอย่างยิ่ง ดังที่ Buddhadasa Bhikkhu Indapanno (1982, pp. 16-17) ท่านได้อธิบายบรรดาคุ้มครองกันข้ามในแนวคิดของศาสนาพุทธว่า “การเกิดกับความตาย สวรรค์กับนรก ความดีกับความชั่ว ผู้หญิงกับผู้ชาย สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของธรรมชาติเทพเจ้าสร้างมา” เมื่อศึกษาและวิเคราะห์ในบทประพันธ์ทั้ง 48 เล่ม อย่างละเอียด ยิ่งพบว่า คำพูน บุญทวี ต้องการนำเสนอ “สัญลักษณ์” ที่ชาวอีสานยึดมั่นเพื่อให้ลูกหลานชาวอีสานได้ตระหนักถึงจารีตประเพณีอย่างเป็นรูปธรรมนั่นเอง ดังที่ คำพูน บุญทวี กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “คนอีสานสมัยนั้น ไม่สนใจทำบุญครบรอบวันเกิดต้องเสียเหล้ายาปลาปิ้ง มีแต่ทำบุญประจำเดือนของทุกปีที่เราเรียกว่า “ฮีดลีสองครองลีสี่” งานวันขึ้นปีใหม่ก็ถือเอาวันกลางเดือน 5 หรือเมษายนของทุกปี จะรู้เรื่องการทำบุญครบรอบวันเกิดอย่างแพร่หลายเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมาแล้ว” (Boonthawe, 2002, p. 35) สิ่งดังกล่าวสอดคล้องกับที่ A. Panjapan (interviewed, April 28, 2014) กล่าวว่า “...คำพูน บุญทวี เป็นนักเขียนอีสานที่ซื่อสัตย์ซื่อตรงมากในการเขียนหนังสือของเขา เขาไม่คิดหักล้างแนวคิดของชาวอีสานเลย เขาคิดยังไง เห็นยังไง เขาก็มุ่งนำเสนอสิ่งที่เขารู้และคิดออกมาเรื่องนี้ดูเหมือนผมจะบอกเขาตอนที่เขาได้อ่านเรื่องบ้านเล็กในป่าใหญ่ แล้วจากนั้นเรื่องลูกอีสานก็ปรากฏในวรรณกรรมและตามมาอีกหลายเรื่อง ซึ่งล้วนแต่เป็นตัวแทนของชาวอีสาน ซึ่งยากที่วรรณกรรมภาคอื่นจะมีได้ ความซื่อของเขาตรงนี้แหละคือความจริงของชาวอีสานที่ควรภาคภูมิใจ”

2.2 มารยาทที่พึงปฏิบัติ พบว่า คำพูน บุญทวี ตั้งใจสะท้อนมารยาทของชาวอีสานที่ยึดมั่นสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ โดยผ่านงานวรรณกรรมทั้ง 48 เรื่อง ล้วนแต่เป็นภาพสะท้อนในการดำเนินชีวิตของชาวอีสานที่ยึดมั่นในครองครองของกรอบจารีตประเพณี ซึ่งบรรพบุรุษชาวอีสาน

ได้สร้างขึ้น และดำรงสืบต่อมาถึงปัจจุบัน ดังที่ คำพูน บุญทวี กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “พื้นที่ภาคอีสานของเรากว้างใหญ่ไพศาลมากกว่าภาคอื่น ๆ มีวัฒนธรรมอีสานสืบทอดมายาวนาน แต่ยุคปู่ย่าตาทวด แต่กาลเวลาล่วงเลยมาประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทยอีสานเริ่มหดหายไปทีละน้อย เพราะอารยธรรมของชนชาติอื่นไหลบ่ามาท่วมทับ ทำให้ลูกหลานแทบลืมความเป็นไทยอีสานเสียหมดสิ้น ดังนั้น นักเรียนไทยลูกอีสานต้องเอาวัฒนธรรมไทยอีสานของเรากลับคืนมา...” (Boonthawe, 2001, p. 77) ดังที่ Thammawat (2009, Abstract) ได้เสนอโน้มนำทัศนคติในนิทานสำนวนอีสาน ที่ว่า “มโนทัศน์ในนิทานสำนวนอีสานมีสองลักษณะคือ มโนทัศน์ แบบปรัมปราคติ และมโนทัศน์แบบทางเลือกสาระสำคัญของมโนทัศน์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสังคม ความคิดที่นำเสนอมาได้เป็นเอกภาพ มีลักษณะพหุลักษณะ แม้ในเรื่องเดียวกันก็มีแนวคิดที่ต่างกัน มโนทัศน์จึงมีสภาพปรับเปลี่ยนตามสภาพสังคม ตามเพศสภาพ และกาลเทศะ นิทานจึงเสนอการเปลี่ยนผ่านทางสังคม และทางเลือกหลายรูปแบบ...มโนทัศน์ในนิทานพื้นบ้านอีสานเป็นความคิดความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ คือ ผู้สร้างโลก ผู้สร้างมนุษย์ ผู้สร้างสรรพสิ่ง ประกอบด้วย ผีฟ้าผีแถน นาค ผีบรรพบุรุษ เมื่อนับถือพุทธศาสนา จึงมีคติความเชื่อถืออารมีของพระโพธิสัตว์ ความเชื่อมั่นในหลักจริยธรรมและกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นแม่แบบในการกำหนดมโนทัศน์เรื่องผู้นำ เรื่องเพศวิถี และเรื่องการใช้ความรู้ความสามารถ ซึ่งสัมพันธ์กับสภาพสังคมแบบเกษตรกรรมพึ่งพาธรรมชาติ” ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับที่ Saiwan (1989) ได้วิเคราะห์นวนิยาย และเรื่องสั้นที่สะท้อนชีวิตชาวชนบทอีสานของ คำพูน บุญทวี ซึ่งผลการวิจัย พบว่า คำพูน บุญทวี เป็นนักเขียนบันเทิงที่มุ่งเสนอชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวชนบทอีสานโดยเฉพาะ เขาได้นำประสบการณ์ในชีวิตทั้งในชนบทอีสานและท้องถิ่นอื่นๆ ที่ได้ไปใช้ชีวิตอยู่มาอย่างสร้างสรรค์เป็นวรรณกรรมขึ้นด้วยท่วงทำนองเขียน และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาอย่างมีศิลปะ มีผลทำให้เรื่องสั้นและนวนิยายของเขามีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากวรรณกรรมบันเทิงของนักเขียนคนอื่น ๆ ภาพชีวิตของชาวชนบทอีสานที่ปรากฏมีลักษณะเรียบง่าย ผูกพันอยู่กับธรรมชาติอย่างแน่นแฟ้น ยึดถือค่านิยมและความเชื่อความบรรพบุรุษอย่างมั่นคงและเหนียวแน่น แม้จะมีฐานะยากจน ผู้คนเหล่านั้นก็ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามอัตภาพ ไม่มีความ

ขมขื่นแต่ประการใด” จึงกล่าวได้ว่า คำพูน บุญทวี เป็นนักเขียนชาวอีสานที่มุ่งเสนอความเป็นคนอีสานอย่างแท้จริง ลักษณะดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมและสมควรเคารพ ทั้งนี้ เนื่องด้วยตัวบทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี นั้นเป็นเสมือนหนึ่งขุมทรัพย์ต่อผู้ที่อยากเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวอีสานอย่างแท้จริง รวมทั้ง การไม่เสแสร้งในงานเขียนก็ถือเป็นสิ่งที่ผู้อ่านรุ่นหลังควรเคารพและรักษา ทั้งนี้ เพราะความเชื่อของชาวอีสาน คือ ตัวตนอย่างแท้จริง ดังที่ คำพูน บุญทวี ตอกย้ำถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “อย่าสอนว่า ถ้าหลานได้ขี่ช้างเป็นพญาอย่าลืมชวานาขี่ควายคอกกล้า ได้กินเนื้อปลาชิ้นใหญ่ ๆ อย่าลืมปลาแดกชิ้นเล็ก ๆ ที่เคยกินกับข้าว ถ้าได้ขี่รถเก๋งอย่าลืมควายที่เราเคยนั่งหลังมันไปทุ่ง ถ้าหาเงินได้อย่าเอาไปให้โสเภณีหมด จะเป็นโรคชู้ตูดหูหนาตาเร่อ” (Boonthawe, 2002, p. 28) เหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า “...ชีวิตและผลงานของคำพูน บุญทวี คือ อันหนึ่งอันเดียวกันแยกจากกันไม่ได้ เขาเห็นอีสานเป็นยัง เขาก็ถ่ายทอดมันออกมาเช่นนั้น หายากมากกับนักเขียนอีสานคนอื่น ๆ ความเชื่อของชาวอีสาน วัฒนธรรมต่างๆ ที่ปรากฏในผลงานของเขา ก็ควรศึกษาอย่างเคารพและนอบน้อม สำหรับผม เขา (คำพูน บุญทวี) คือนักเขียนชาวอีสานในดวงใจผมอย่างแท้จริง ผลงานเขาทุกเรื่องล้วนเป็นผลจากการทุ่มเทของชาวอีสานคนหนึ่งอย่างแท้จริง” (A. Panjapan, interviewed, April 28, 2014)

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างชนบทธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสาน พบว่า คำพูน บุญทวี พยายามสอดแทรกชนบทธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวอีสานไว้ ทั้งนี้ ด้วยเพราะเชื่อว่า “รากเหง้า” ของชาวอีสานที่สืบต่อกันมาบรรพบุรุษนั้นสำคัญและสูงส่งเกินกว่าจะถูกกาลเวลาทำให้เลือนหาย ดังที่ คำพูน บุญทวี กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “สมัยก่อนเวลามีบุญบั้งไฟมีพวกคอกเหล่าไปหา ขอข้าวหมาก และเหล้ากินตามเรือนต่างๆ พอได้แล้วก็กล่าวคำววยพรให้เจ้าภาพอยู่เย็นเป็นสุข เช่นว่า “ยามหลับให้ได้เงินหมื่น ยามตื่นให้ได้เงินแสน” บ้างก็ว่า “ให้เจ้าภาพเป็นเศรษฐี มีลูกหลานๆ คือ กะปุกใหญ่ขึ้นมาหาเงินและโบก” (Boonthawe, 2001, p. 70) ซึ่งสอดคล้องกับที่ A. Panjapan (interviewed, April 28, 2014) บอกว่า “...คำพูน บุญทวี (ยกนิ้วโป้ง) เขาเป็นคนอีสานที่ยิ่งใหญ่อย่างแท้จริงในโลกวรรณกรรมไทย หายากมากที่จะมีนักเขียนอีสานคนไหนทำได้อย่างเขาที่สำคัญ เขาซื่อสัตย์ต่อความคิดของคนอีสานมาก ในบทประพันธ์ของเขาเรา (ผู้อ่าน) จะเห็นได้เลยว่าเขา (ผู้เขียน)

พยายามนำเสนอความเป็นพื้นถิ่นของชาวอีสานไว้ให้ลูกหลานชาวอีสานได้รู้ และตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง” กล่าวได้ว่า คำพูน บุญทวี เป็นนักเขียนที่ชื่อตรงชื่อสัจย์ต่อแนวทางที่บรรพบุรุษชาวอีสานได้รักษาไว้ให้ลูกหลาน ซึ่งแนวคิดนี้ผู้อ่านเห็นได้ชัดเจนจากบทประพันธ์ทุกเรื่อง คำพูน บุญทวี เขียน โดยแนวคิดนี้ตรงกับ L. Charoensittichai (interviewed, April 28, 2014) ที่ว่า “ลุง (คำพูน บุญทวี) นั้น ไม่ว่าจะจะไปพูดที่ไหน ลุงจะพูดถึงจารีตของคนอีสาน ทั้งนี้ ป้าเองเคยถามลุงเหมือนกันว่า ทำไมไม่เขียนเรื่องอื่น ๆ ที่ออกจากอีสานบ้าง ลุงบอกว่าเราต้องเขียนเรื่องที่เรารู้จักดีที่สุด เท่านั้นป้าก็ไม่ถามอะไรแล้ว เพราะป้าเชื่อว่าลุงจะไม่เขียนอะไรมากกว่าวิถีชีวิตและจารีตประเพณีของคนอีสาน” ดังที่ คำพูน บุญทวี กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “นึกถึงลูกที่อยู่ปักขีได้ ถ้ามันรู้ว่าพ่อเป็นศิลปินแห่งชาติ มันจะดีใจจนเนื้อเต้นไหมหนอ นึกถึงคำพูดของพ่อแม่ก่อนผมนั่งเครื่องบินไปเที่ยวฟิลิปปินส์ว่า “ให้ลูกไปคนเดียวเถิด ลูกได้รับรางวัลซีไรท์ เพราะเอาชีวิตคนอีสานไปเขียนนิยายเรื่องลูกอีสาน แล้วอย่าลืมตอบแทนบุญคุณแผ่นดินอีสานบ้านเกิดนะลูกนะ” (Boonthawee, 2001, p. 30)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี จำนวน 48 เรื่อง ได้ผลสรุปดังนี้

วรรณกรรมทั้ง 48 เรื่อง ของคำพูน บุญทวี ซึ่งแบ่งเป็นรวมเรื่องสั้น จำนวน 13 เล่ม นวนิยาย จำนวน 20 เล่ม และสารคดี จำนวน 15 เล่ม คือ มรดกอันล้ำค่าของชาวไทยและโดยเฉพาะชาวอีสานในปัจจุบันที่สมควรรักษาไว้ในสืบต่อไปให้ยาวนาน ด้วยเพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญยิ่งในภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวอีสานสมัยก่อน ดังจะเห็นได้ ดังนี้

ภาพรวมในส่วนของรวมเรื่องสั้น จำนวน 13 เล่ม พบว่า คำพูน บุญทวี มักเสนอภาพชาวอีสานและสังคมร่วมสมัยเป็นหลัก กล่าวคือ ชาวอีสานที่มุ่งหน้าเข้ามาเผชิญโชคในเมืองหลวง อาศัยความอดทนเป็นเกณฑ์ตัดสินเรื่องค่าใช้จ่าย มีความสงบเสงี่ยมเจียมตน ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อตามวัตถุนิยม แต่กระนั้นยังมีชาวอีสานจำนวนไม่น้อยที่ต้องพบชะตาชีวิตให้ดิ้นรนสู่การเป็นอาชญากรอย่างไม่รู้ตัว ดังในรวมเรื่องสั้น “ไอ้โจร 489” และ “ตะรางบันเทิง” รวมทั้งการที่ชาวอีสานตกเป็นจำเลยสังคมด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อย่างในรวมเรื่องสั้น “นายหน้า แมงดา อาโก โสภณิเด็ก”

อย่างไรก็ตาม ในจำนวนรวมเรื่องสั้นของคำพูน บุญทวี ส่วนมาก พบว่า ผู้เขียนตั้งใจกระทบกระเทียบสังคมเมืองที่ลุ่มหลงต่อวัตถุนิยมอย่างไม่ลืมหูลืมตา เช่น รวมเรื่องสั้นเรื่อง “ลาครูปโซเมีย” “นมอียีนชั้นราคา” “ลาบหัวเราะ” “เสือกเกิดมารวย” และ “อยากรวยต้องไหว้หมา” โดยรวมเรื่องสั้นที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนจงใจสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมเมือง ดังคำกล่าวของ A. Panjapan (interviewed, April 28, 2014) ที่บอกว่า “คำพูน บุญทวี ถือเป็นนักเขียนอีสานที่ชื่อสัจย์ต่อคนอีสานด้วยกันเองอย่างแท้จริง งานของเขามักนำเสนอปัญหาที่อยู่ทีถิ่นของคนอีสานที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ยิ่งโดยเฉพาะเรื่องสั้นนั้นเขาทำได้ดี ผมงกล่าวพูดเลยว่านักเขียนนามคำพูน บุญทวี ไม่มีใครเทียบได้ โดยเฉพาะเรื่องการชื่อสัจย์ต่อคนอีสานด้วยกันเองและชื่อสัจย์ต่องานเขียน” สอดคล้องกับคำกล่าวของ L. Charoensittichai (interviewed, April 28, 2014) ที่บอกว่า “ตัวลุงคำพูน บุญทวีนั้น ไม่ว่าท่านจะไปพูดที่ไหน ท่านมักจะบอกเสมอถึงรากเหง้าของคนอีสาน ทั้งนี้ เห็นได้จากตัวงานและชีวิตของลุงเองที่อยู่ง่ายกินง่าย มีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ฉะนั้น จะเห็นได้เลยว่าคนส่วนมากที่รู้จักกับลุงคำพูน บุญทวี มักจะชอบและรักลุงมากกว่าเกลียด ป้าคิดว่าพฤติกรรมที่ลุงแสดงออกนั้นแหละ คือภาพของคนอีสานจริงๆ ไม่เสแสร้ง”

ภาพรวมในนวนิยาย จำนวน 20 เล่ม พบว่า คำพูน บุญทวี มักเสนอภาพคนอีสานไม่แตกต่างกับรวมเรื่องสั้นมากนัก หากแต่ในส่วนของนวนิยายมีรายละเอียดในเรื่องคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวอีสาน ตลอดจนขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตของชาวอีสานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ดังจะเห็นได้จาก ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ พบว่า ชาวอีสานเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และอำนาจเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในบทประพันธ์ของคำพูน บุญทวี นั่นคือ ภาพตัวแทนของชาวอีสาน ในการเชื่อและศรัทธาต่อเรื่องดังกล่าวอย่างแยกไม่ออกกับวิถีชีวิต โดยเฉพาะที่ปรากฏในฉากของทุ่งกุลาร้องไห้ นั้น ชาวอีสานตั้งแต่โบราณสืบต่อกันมา ปัจจุบันถือเป็นเรื่องที่ชวนหาวาดกลัวอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะความเชื่อที่สืบต่อกันมาว่า ในทุ่งกุลาร้องไห้ นั้นเดิมทีมีเมืองเก่าตั้งอยู่ก่อน หากแต่ผู้ปกครองไม่ตั้งมั่นในศีลธรรมจรรยา ส่งผลให้เกิดเรื่องร้ายแรงจนถึงขั้นเมืองจมอยู่ใต้น้ำ เช่น นวนิยายเรื่อง “ลูกอีสาน” “นายฮ้อยทมิฬ” “ลูกลำน้้าโขง” “ทุ่งกุลาร้องไห้” “อาถรรพ์เสียงแคน” “มนต์รักแม่น้ำชี” “ผจญภัยทุ่งกุลาร้องไห้” “แผนปล้นเมืองอุบล” “มนต์รักสาวอีสาน” “อุ้มครกเข้ากรุง” “ลูกทุ่งเข้ากรุง” และนวนิยาย

เรื่อง “ใหญ่ก็ตายไม่ใหญ่ก็ตาย” เป็นต้น ส่วนนวนิยายเรื่องอื่นที่คำพูน บุญทวี เสนอภาพความแตกต่างของคนพื้นถิ่นอีสานอย่างนวนิยายเรื่อง “ตำนานรักลูกปักซี่ใต้” “มนุษย์ 100 คู่” “รักอมตะที่เกาะนรกตะรุเตา” “นรกหนาวโนเยอรมัน” “นักสู้หมู่บ้านตึกเขียว” “ลูกเจ้าพ่อหลักเมือง” และนวนิยายเรื่อง “เปิบนรก” ล้วนแต่เป็นการนำเสนอภาพสะท้อนของการใช้ชีวิตของคนถิ่นอื่นทั้งสิ้น และมีเพียงนวนิยายเรื่องเดียวที่ยึดล่องสังคมเมือง คือ นวนิยายเรื่อง “สัตว์พูดได้” ที่ผู้เขียนนำเสนอความคิดเห็นผ่านสัตว์ต่าง ๆ ในสังคมไทย โดยในนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอภาพสังคมชาวอีสานนั้น

ภาพรวมในสารคดี จำนวน 15 เล่ม พบว่า คำพูน บุญทวี ใจนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับอาหาร วิถีชีวิตคนอีสานพลัดถิ่น จำนวนมากที่เข้ามาแสวงโชคในเมืองหลวง เช่น “ฟ้าสั่งให้เกิดมาสู้” “ลูกอีสานต้องปฏิวัติ” “ลูกอีสานพนจร (เล่ม 1)” “ลูกอีสานพนจร (เล่ม 2)” หรือการที่คนอีสานออกไปแสวงโชคในต่างประเทศ เช่น เรื่อง “สี่เต๋อเย่เยอรมัน” “ลูกอีสานขี่เรือบิน” “คำพูนกลัวตาย” รวมทั้งยังมีเกร็ดประวัติศาสตร์ของคนอีสาน เช่น “เล่าขานตำนานผีภาคอีสาน” “เกร็ดประวัติศาสตร์อีสาน ฝึบ่า ฝึบุญ” “ยาคุชี้หอม” “สัตว์และแมลงที่คนอีสานกิน” “ผักพื้นบ้านอีสาน” “ตำนานคนเลี้ยงช้างจากชมพูทวีปถึงคนกฤษหรือส่วย” และเรื่อง “คำให้การของคนคุก” “เพศฆราวาสผู้ฆ่าคนไม่ผิดกฎหมาย” โดยสองเรื่องหลังคำพูน บุญทวี ได้ข้อมูลจากตอนที่ตัวเองเป็นผู้คุมนักโทษ

หากมองภาพรวม จะเห็นได้ชัดเจนว่า นวนิยายของคำพูน บุญทวี สะท้อนภาพสังคมอีสานได้มากกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้ คงเป็นเพราะขอบเขตของการนำเสนอ งานซึ่งพื้นที่ของนวนิยายสามารถบรรจุเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าเรื่องสั้นหรือสารคดี

แต่สิ่งที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ในจำนวนวรรณกรรมทั้ง 48 เล่ม นั้น รูปแบบการนำเสนอค่อนข้างซ้ำกัน กล่าวคือ คำพูน บุญทวี ตั้งใจนำเสนอสิ่งที่เป็นอีสานมากและขาดการเรียบเรียง เหตุนี้ วรรณกรรมของคำพูน บุญทวี จึงไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากนักอ่านรุ่นใหม่เท่าที่ควร นอกจากเรื่อง “ลูกอีสาน” และเรื่อง “นายฮ้อยทมิฬ” ที่สะท้อนภาพสังคมอีสานแทบทุกแขนงไว้อย่างสมบูรณ์ ทั้งเรื่องนิเวศวิทยา หรือเรื่องวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของชาวอีสาน ฉะนั้น จึงพบว่า หลังปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมา วรรณกรรมของคำพูน บุญทวี

จึงไม่ได้รับความนิยมจากนักอ่านเท่าที่ควรจะเป็น ขำร้าย ลิขสิทธิ์เรื่องลูกอีสานที่สร้างชื่อเสียงให้ผู้เขียนก็ไม่สามารถทำอะไรได้ ด้วยติดขัดในข้อกฎหมาย เหตุนี้ ส่งผลให้ชีวิตของคำพูน บุญทวี ยากจนอย่างยิ่ง ดังที่ผู้เขียนกล่าวไว้ในเรื่อง “คำพูนกลัวตาย” ที่บอกให้ใช้ชีวิตเดินเร่ขายต้นฉบับตามสำนักพิมพ์ต่าง ๆ หากแต่ไม่มีสำนักพิมพ์ไหนสนใจ

จากการศึกษา พบว่า เหตุที่งานวรรณกรรมของคำพูน บุญทวี ไม่ได้รับความนิยมในช่วงหลังปี พ.ศ.2530 นั้น แท้จริง คือ ประเด็นของการนำเสนอ ซึ่งได้บอกก่อนหน้านี้ งานวรรณกรรมของคำพูน บุญทวี ไม่สามารถแตกย่อยให้ผู้อ่านติดต่อได้ว่าเนื้อหาจะเป็นอย่างไร กลับกันผู้อ่านจำนวนมากกลับวางผลงานที่อ่านลงแล้วไปหาวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ อ่านต่อ หากจะบอกว่างานวรรณกรรมของคำพูน บุญทวี แห้งแล้งในการนำเสนอคงไม่ถูกต้องนัก เพราะโดยส่วนมาก คำพูน บุญทวี จะเขียนเรื่องที่ตัวเองรู้จักดีเท่านั้น และเรื่องที่คำพูน บุญทวี รู้จักดีที่สุดคือแนวเรื่องของชาวอีสาน ซึ่งคำพูน บุญทวี สามารถนำเสนอประเด็นปัญหาเหล่านั้น ออกมาได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้ชัดเจน คือ เรื่อง “ลูกอีสาน” และเรื่อง “นายฮ้อยทมิฬ”

จึงกล่าวอย่างสรุปได้ว่า หลังปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมา วรรณกรรมของคำพูน บุญทวี ไม่สามารถชักนำคนอ่านให้ติดต่อได้ ทั้งนี้ แม้เนื้อเรื่องจะเต็มไปด้วยเรื่องราวของชาวอีสาน ซึ่งผู้เขียนต้องการนำเสนอไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่กระนั้น ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้ผลงานของคำพูน บุญทวี ไม่ได้รับการยอมรับจากนักอ่านเท่าที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตาม นวนิยายเรื่อง “ลูกอีสาน” และเรื่อง “นายฮ้อยทมิฬ” ถือเป็นผลงานสร้างชื่อให้คำพูน บุญทวี โดยที่นักอ่านและผู้สนใจเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมอีสานสามารถศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงอนุรักษณ์ในผลงานของคำพูน บุญทวี โดยอาศัยกรอบทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม มาพิจารณาครั้งนี้ ทำให้เข้าใจถึงความเป็นตัวตนของชาวอีสานในอดีต และเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของชาวอีสานในปัจจุบัน ตลอดจนเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของชาวอีสานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ยังถือเป็นการศึกษาชั้นบุกเบิกในเรื่องนิเวศวิทยาวัฒนธรรมอีสาน โดยศึกษาผ่านงานวรรณกรรมจำนวน 48 เรื่องของคำพูน บุญทวี ซึ่งผล

การศึกษาคงตอบโจทย์การวิจัยได้ในระดับหนึ่ง จึงใคร่ขอ
นำเสนอแนะแนวทางในการศึกษาต่อไปบางประเด็น คือ
ควรมีการศึกษาอัตลักษณ์ของคนอีสาน และควรมีการศึกษา
บริบทของคนอีสานให้มากขึ้น โดยอาศัยกรอบทฤษฎีสากล
ให้มากยิ่งขึ้น โดยเชื่อว่า กรอบทฤษฎีสัมัยใหม่ล้วนเป็น
ประโยชน์ในการศึกษาของสหวิทยาการอยู่แล้ว ทั้งยังสามารถ
เชื่อมโยงสู่ทฤษฎีแขนงอื่นได้ด้วย

References

Boonthawee, K. (n.d.a) . *Thoong Kula Rong Hai Adventures*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (n.d.b). *A Plan to Rob Ubon City*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994a) . *Kamphoon is Afraid of Death*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994b) . *The Price of E Khian’s Milk Has Risen* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994c) . *Chi River’s Love Spell* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994d) . *Eternal Love on Ta Ru Tao Island* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994e). *Leaving a Teacher to Get a Wife*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994f) . *A Country Boy Goes to Bangkok* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994g). *The Robber 499* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994h). *A Dog is Whining in the Heart*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1994i). *Big or Small: Death Is for All* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1995). *Love Legend of a Southern Boy*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1996) . *Fragrant Feet* (3rd ed.) . Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1998) . *A Northeastern Boy Takes the Plane* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999a) . *Entertainment Prison*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999b). *A Cold Hell in Germany*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999c) . *A Bully on the Bank of Mekong River*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999d). *Laughing Larb* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999e). *A Child of Mekong River* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999f). *Animals and Insects Eaten by Northeastern People*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999g) . *Four Awkward People in Germany* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999h). *A Whisper from the Chains*. Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999i) . *The Fault of Being Born Rich* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (1999j). *If You Want to Be Rich, Pay Respect to the Dogs* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

Boonthawee, K. (2000). *The Cruel Lieutenant* (7th ed.). Nonthaburi: Poi Sian.

- Boonthawee, K. (2001a). *Historical Tales of the Northeast: Phee Ba, Phee Boon* (4th ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001b). *A Statement of a Prisoner* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001c). *The Legend of an Indian Mahout to Gui or Suay People*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001d). *The Mystical Thoong Kula* (4th ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001e). *The Fighters of Tok Khiao Village* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001f). *Food from Hell*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001g). *Shooting a Tiger* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001h). *A Legal Killer*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001i). *Heaven Orders to Fight* (4th ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001j). *Love Spell of a Northeastern Girl* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001k). *Ya Khoo Khee Hom*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001l). *Northeastern People Are for a Revolution*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001m). *A Wandering Northeastern Child (Volume 1)* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001n). *A Wandering Northeastern Child (Volume 2)* (3rd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001o). *The Legends of Northeastern Ghosts* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2001p). *Talking Animals* (4th ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2002b). *A Man of 100 Prisons* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2002c). *Children of the City Pillar*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2002d). *A Mystery of Kaen Music* (2nd ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2003). *Local Vegetables of the Northeast*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2004). *An Agent, A Pimp, An Uncle, and a Child Prostitute* (4th ed.). Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2011). *Carry a Mortar into Bangkok*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Boonthawee, K. (2013). *A Child of the Northeast*. Nonthaburi: Poi Sian.
- Buddhadasa Bhikkhu Indapanno. (1982). *The Nature of Life Is a Current of Development*. N.P.: n.p.
- Kasetsiri, C. (2003). *Thai-Cambodia: Love-Hate Relationship*. N.P.: n.p.
- Phonsawatdee, W. (1994). *Cultural Research*. Mahasarakham: The Research Institute of Northeastern Art and Culture, Srinakharinwirot University, Mahasarakham Campus.
- Saiwan, P. (1989). *An Analysis of Boonthawee, K.'s Novels and Short Stories Reflecting the Lives of People in the Rural Area of the Northeast*. (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Prasarnmit Campus, Bangkok.

- Samutthakhup, S. (1996). *Channeling: A Discourse of a Cult and the Crisis of Modernity in Thai Society*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.
- Srisawat, C. (1994). *Local Leaders' Potential and Network: A Manual and Direction for the Development of Community Leaders to Solve Problems in the Rural Areas* (2nd ed.). Bangkok: n.p.
- Suphap, S. (1977). *Thai Society and Culture: Values: Family: Religion: Tradition*. N.P.: n.p.
- Thammawat, J. (2009). *Concepts in Tales in the Northeastern Dialect*. (Doctoral dissertation). Mahasarakham University, Mahasarakham.
- Wanliphodom, S. (1997). *A Source of Northeastern Civilization: A Revelation of Archeological Evidence to Change the Face of Thai History* (3rd ed.). Bangkok: Matichon.
- Wanthayon, B. (1986). *Sociology for Religion*. Bangkok: King Jan Press.

